

Tiedotus

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 70/15
Luxemburgissa 16.6.2015

Tuomio asiassa C-62/14
Gauweiler ym.

EKP:n syyskuussa 2012 julkistama OMT-ohjelma on unionin oikeuden mukainen

Kyseisellä ohjelmalla, jossa ostetaan valtioiden joukkolainoja jälkimarkkinoilla, ei ylitetä EKP:n toimivaltaa rahapolitiikan alalla eikä rikota jäsenvaltioita koskevaa keskuspankkirahoituksen kieltoa

Euroopan keskuspankki (EKP) ilmoitti 6.9.2012 päivätyllä lehdistötiedotteella päätöksistään, jotka koskevat ohjelmaa¹, jossa Euroopan keskuspankkijärjestelmälle (EKPJ) annetaan lupa tiettyjen edellytysten täytyessä hankkia jälkimarkkinoilla² euroalueen jäsenvaltioiden joukkolainoja. Kyseisellä ohjelmalla, josta käytetään yleisesti nimeä OMT (Outright Monetary Transactions) - ohjelma, pyritään lieventämään häiriötä, joita tiettyjen jäsenvaltioiden liikkeeseenlaskemien velkakirjojen erityinen tilanne on aiheuttanut rahapolitiikan välittymismekanisille, ja turvaamaan rahapolitiikan yhtenäisyys.

EKP totesi, että euroalueen eri valtioiden velkakirjojen korkokantojen volatiliteetti oli tuolloin huomattava ja korkokantojen keskinäiset erot äärimmäisen suuria. EKP:n mukaan kyseiset erot eivät johtuneet pelkästään makroekonomisista eroavuuksista kyseisten valtioiden välillä vaan niiden syyt olivat osittain tiettyjen jäsenvaltioiden liikkeeseenlaskemia velkakirjoja koskevissa liiallisissa riskipreemiovaatimuksissa, joilla pyrittiin kattamaan riski euroalueen hajoamisesta. EKP:n arvion mukaan tällainen erityinen tilanne heikensi voimakkaasti EKPJ:n rahapolitiikan välittymismekanismeja ja eriytti pankkien jälleerahoitusehtoja ja luottokustannuksia, mikä rajoitti voimakkaasti EKPJ:n talouteen antamien impulssien vaikutusta euroalueen huomattavalla osalla.

EKP:n mukaan³ jo pelkkä kyseisen ohjelman julkistaminen riitti tavoitellun vaikutuksen saavuttamiseen eli rahapolitiikan välittymismekanismien toimintakyvyn ja rahapolitiikan yhtenäisyyden palauttamiseen. Ohjelmaa ei ole vielä yli kaksi vuotta sen julkistamisen jälkeen pantu täytäntöön.

Bundesverfassungsgerichtissä (Saksan liittovaltion perustuslakituomioistuin) on saatettu vireille useita perustuslainmukaisuutta koskevia kanteita⁴, jotka liittyvät Deutsche Bundesbankin (Saksan liittovaltion keskuspankki) OMT-ohjelman täytäntöön panemiseksi suorittamiin toimenpiteisiin sekä siihen, että liittovaltion hallituksen ja parlamentin alahuoneen (Bundestag) on väitetty laiminlyöneen kyseisen ohjelman vastustamisen. Kyseisten kanteiden nostajat esittävät, että OMT-ohjelma jää yhtäältä EKP:n mandaatin ulkopuolelle ja sillä rikotaan euroalueen jäsenvaltioita koskevaa keskuspankkirahoituksen kieltoa, ja että toisaalta sillä loukataan Saksan perustuslaissa (Grundgesetz) vahvistettua demokratiaperiaatetta ja näin ollen Saksan valtiosääntöidentiteettiä.

Bundesverfassungsgericht tiedusteleo unionin tuomioistuimelta, annetaanko unionin perussopimuksissa EKPJ:lle oikeus ottaa käyttöön OMT-ohjelman kaltainen ohjelma. (32) Se on epävarma erityisesti siitä, kuuluuko kyseinen ohjelma unionin perussopimuksissa määriteltyyn

¹ Eurojärjestelmän rahapoliittisia suoria kauppoja valtion joukkolainojen jälkimarkkinoilla koskevista tietyistä teknisistä ominaisuuksista 6.9.2012 tehdyt Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston päätökset.

² Ei siis suoraan kyseessä olevien jäsenvaltioiden viranomaisilta ja julkisilta elimiltä vaan epäsuorasti sellaisilta toimijoilta, jotka ovat hankkineet ne aikaisemmin ensimarkkinoilla.

³ Väitettä ei ole kiistetty unionin tuomioistuimessa.

⁴ Kantajina on useita yksityishenkilöistä koostuvia ryhmiä, joista yhtä tukee yli 11 000 allekirjoittajaa. Lisäksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu Fraktion Die Linke im Deutschen Bundestagin (liittovaltion parlamentin alahuoneessa edustettuna oleva poliittinen ryhmä Die Linke) vireille panema valtioelinten valtiosääntöoikeudellisia riita-asioita koskeva menettely.

EKPJ:n toimivaltaan, ja kysyy myös, onko se sopusoinnussa jäsenvaltioita koskevan keskuspankkirahoituksen kiellon kanssa.

Unionin tuomioistuin vastaa tänään antamallaan tuomiolla, että unionin perussopimuksissa⁵ annetaan EKPJ:lle oikeus OMT-ohjelman kaltaisen ohjelman käyttöön ottamiseen.

EKPJ:n toimivalta

Unionin tuomioistuin muistuttaa EKPJ:n, jonka tehtävänä on rahapolitiikan (jossa unionilla on euroalueen jäsenvaltioihin nähden yksinomainen toimivalta) määrittelemine ja toteuttaminen, toimivallasta ja korostaa, että annetun toimivallan periaatteen mukaisesti EKPJ ei voi pätevästi ottaa käyttöön ja toteuttaa ohjelmaa, joka olisi primaarioikeudessa määritetyn rahapolitiikan alan ulkopuolella. Kyseisen periaatteen noudattamisen varmistamiseksi EKPJ:n toimiin sovelletaan perussopimusten mukaisin edellytyksin unionin tuomioistuimen harjoittamaa tuomioistuinvalvontaa.

Se toteaa, että **OMT-ohjelma kuuluu rahapolitiikan alaan ja näin ollen EKPJ:n toimivallan piiriin**, kun otetaan huomioon kyseisen ohjelman tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarkoitetut keinot.

Yhtäältä on niin, että koska OMT-ohjelmalla pyritään turvaamaan rahapolitiikan yhtenäisyys, sillä edesautetaan kyseisen politiikan tavoitteiden saavuttamista, koska unionin perussopimusten mukaan rahapolitiikan on oltava ”yhtenäistä”.

Toisaalta koska mainitulla ohjelmalla pyritään turvaamaan rahapolitiikan asianmukainen välittyminen, sillä voidaan sekä turvata kyseisen politiikan yhtenäisyys että edesauttaa sen **ensisijaisen tavoitteen eli hintatason vakauden ylläpitämisen** saavuttamista.

EKPJ:n kyky vaikuttaa hintakehitykseen rahapoliittisilla päätöksillään riippuu nimittäin suuresti sen rahamarkkinoilla antamien impulssien välittymisestä talouden eri aloille. Tämän seurauksena rahapolitiikan välittymismekanismien heikentynyt toiminta voi viedä vaikutuksen EKPJ:n jollakin euroalueen osalla tekemiltä päätöksiltä ja saattaa näin ollen rahapolitiikan yhtenäisyyden kyseenalaiseksi. Koska välittymismekanismien heikentynyt toiminta muuttaa EKPJ:n toimenpiteiden tehokkuutta, sen kyky taata hintavakaus heikkenee lisäksi väistämättä. Se, että OMT-ohjelma voi mahdollisesti vahvistaa (talouspolitiikan alaan kuuluvaa) euroalueen vakautta, ei saata tätä arviointia kyseenalaiseksi. Rahapoliittista toimenpidettä ei nimittäin voida rinnastaa talouspoliittiseen toimenpiteeseen ainoastaan siksi, että sillä voi olla välillisiä vaikutuksia euroalueen vakauteen.

Unionin tuomioistuin toteaa OMT-ohjelmassa kaavauilla keinoista eli valtion joukkolainojen ostamisesta jälkimarkkinoilla, että kyse on sellaisen unionin perussopimusten mukaisen rahapolitiikan välineen käyttämisestä, jonka avulla EKP ja kansalliset keskuspankit voivat toimia rahoitusmarkkinoilla ostamalla ja myymällä suoraan euromääräisiä siirtokelpoisia arvopapereita.

OMT-ohjelman erityisten ominaispiirteiden perusteella ei unionin tuomioistuimen mukaan voida katsoa, että OMT-ohjelma voitaisiin rinnastaa talouspoliittiseen toimenpiteeseen. Siitä, että OMT-ohjelman täytäntöönpano edellyttää kyseessä olevien jäsenvaltioiden noudattavan täysimääräisesti Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) tai Euroopan vakausmekanismien (EVM) makrotalouden sopeutusohjelmia, se toteaa, ettei tietenkään ole poissuljettua, että tällaisella ominaispiirteellä on sivuvaikutuksia tiettyjen talouspoliittisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tällaiset välilliset vaikutukset eivät voi kuitenkaan unionin tuomioistuimen mukaan merkitä sitä, että OMT-ohjelmaa olisi pidettävä talouspoliittisena toimenpiteenä, koska unionin perussopimuksista ilmenee, että EKPJ tukee unionin yleistä talouspolitiikkaa sikäli kun tämä ei haittaa hintatason vakauden tavoitteen saavuttamista.

⁵ Tarkemmin sanottuna kyse on SEUT 119 artiklasta, SEUT 123 artiklan 1 kohdasta ja SEUT 127 artiklan 1 ja 2 kohdasta sekä Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan (N:o 4) 17–24 artiklasta.

Unionin tuomioistuimen mukaan **OMT-ohjelma ei ole myöskään suhteellisuusperiaatteen vastainen.**

Ensinnäkin EKPJ saattoi EKP:n 6.9.2012 kuvaamassa taloustilanteessa pätevästi katsoa, että OMT-ohjelmalla voitiin edistää EKPJ:n tavoittelemien päämäärien saavuttamista ja näin ollen hintatason vakauden ylläpitämistä.

Toiseksi, kun otetaan huomioon kyseisen ohjelman mahdolliselle täytäntöönpanolle asetetut edellytykset, muun muassa sen ehdoton alisteisuus tavoitelluille päämäärille ja sen rajoittuminen näihin päämääriin liittyvien täsmällisten kriteerien mukaisesti valittujen jäsenvaltioiden liikkeeseenlaskemiin tietyntyyppisiin velkakirjoihin, se ei selvästi ylitä sitä, mikä on tarpeen kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kolmanneksi EKPJ punnitsi asiaan liittyviä eri intressejä siten, että OMT-ohjelman tavoitteisiin nähden selvästi suhteettomat, sen täytäntöönpanon yhteydessä ilmenevät haitat voidaan välttää.

Jäsenvaltioita koskeva keskuspankkirahoituksen kieltö

Unionin tuomioistuin toteaa, ettei kyseinen kieltö ole esteenä sille, että EKPJ ottaa OMT-ohjelman kaltaisen ohjelman käyttöön ja panee sen täytäntöön sellaisilla ehdoilla, joiden ansiosta EKPJ:n toimenpiteillä ei ole vastaavaa vaikutusta kuin valtioiden velkakirjojen hankkimisella suoraan jäsenvaltion viranomaisilta ja julkisilta elimiltä.

Unionin tuomioistuimen mukaan on niin, että vaikka unionin perussopimuksissa kielletään kaikenlainen EKPJ:n rahoitusapu jäsenvaltioille, niissä ei suljeta yleisesti pois EKPJ:n mahdollisuutta ostaa jäsenvaltion velkojilta tämän aikaisemmin liikkeeseenlaskemia arvopapereita.

Valtioiden velkakirjojen ostamisella jälkimarkkinoilla ei unionin tuomioistuimen mukaan saa kuitenkaan olla vastaavaa vaikutusta kuin tällaisten velkakirjojen hankkimisella suoraan ensimarkkinoilla. Tällaisia ostoja ei voida myöskään pätevästi käyttää jäsenvaltioita koskevan keskuspankkirahoituksen kiellon tavoitteen kiertämiseen, sillä kyseisen tavoitteen tarkoituksena on kannustaa jäsenvaltioita noudattamaan tervettä budjettipolitiikkaa, jolloin vältetään se, että budjettialijäämien keskuspankkirahoitus tai viranomaisten etusija rahoitusmarkkinoilla johtaisivat jäsenvaltioiden liialliseen velkaantumiseen tai liiallisiin budjettialijäämiin. Kun EKP ostaa valtioiden velkakirjoja jälkimarkkinoilla, sen on näin ollen annettava riittävät takeet, joiden avulla sen toimenpiteet voidaan sovittaa yhteen keskuspankkirahoituksen kiellon kanssa.

Unionin tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, että EKPJ:n toimenpiteillä voi käytännössä olla vastaava vaikutus kuin valtioiden velkakirjojen hankkimisella suoraan, jos valtioiden velkakirjoja ensimarkkinoilla hankkivat toimijat voivat olla varmoja siitä, että EKPJ ostaa niiltä kyseiset velkakirjat sellaisessa ajassa ja sellaisilla ehdoilla, jotka mahdollistavat kyseisille toimijoille toimimisen todellisuudessa EKPJ:n välikäsinä mainittujen velkakirjojen ostamisessa suoraan kyseessä olevien jäsenvaltioiden viranomaisilta ja julkisilta elimiltä.

EKP:n oikeudenkäynnin aikana toimittamista päätösluonnoksista ja suuntaviivoista ilmenee, että niiden mukaan EKP:n neuvosto on toimivaltainen päättämään OMT-ohjelman mukaisten jälkimarkkinatoimenpiteiden laajuudesta, aloittamisesta, jatkamisesta tai keskeyttämisestä. EKP on täsmentänyt unionin tuomioistuimessa muun muassa, että EKPJ aikoo noudattaa yhtäältä vähimmäisaikaa arvopaperin ensimarkkinoilla liikkeeseenlaskemisen ja sen jälkimarkkinoilla ostamisen välillä eikä toisaalta aio ilmoittaa etukäteen tällaisten ostojen tekemistä koskevaa päätöstään tai suunniteltujen ostojen laajuutta.

Koska tällaisilla takeilla voidaan välttää se, että varmuus siitä, että EKPJ ostaa valtioiden velkakirjat niiden liikkeeseenlaskemisen jälkeen, muuttaa velkakirjojen liikkeeseenlaskuehtoja, niillä voidaan sulkea pois se, että OMT-ohjelman täytäntöönpanolla olisi käytännössä vastaava vaikutus kuin velkakirjojen hankkimisella suoraan jäsenvaltioiden viranomaisilta ja julkisilta elimiltä.

Unionin tuomioistuimen mukaan OMT-ohjelman ominaispiirteiden vuoksi kyseistä ohjelmaa ei voida pitää sellaisena, joka voisi viedä jäsenvaltioilta kannustimen terveeseen budjettipolitiikkaan,

ja näin ollen sellaisena, jolla kierrettäisiin jäsenvaltioita koskevan keskuspankkirahoituksen kiellon tavoite.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuinta, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla julistamispäivänä

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomion julistamisesta on saatavilla "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106